

חתולים בנגלים – חתול ולא נמר

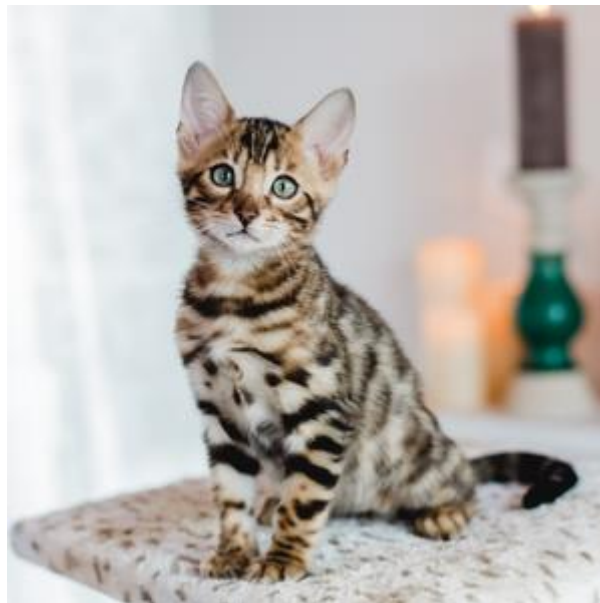
1 לדצמבר 2020

קריאה לשינוי המדיניות בנושא ייבוא חתולים בנגלים עם בעלים לישראל

החתול הבנגלי – איך נולד הגזע

החתול הבנגלי מהווה הכלאה בין [חתול נמרי בנגלי](#) (*Prionailurus bengalensis*) שהינו חיית בר לבין החתול הביתי.

הכלאה זו מקורה כפי הנראה ב-1960 עת רכשה [גיין מיל חתולת בר אסייתית](#) (שאז היו זמינים לרכישה בחנויות לממכר חיות מחמד בקליפורניה). לאחר מפגש עם החתול הביתי של גיין המליטה חתולת הבר 2 גורים, זכר ונקבה. זהו כפי הנראה מקרה ההרבעה הראשון בין המינים.

זמן לא רב לאחר מכן, בשנות השבעים של המאה הקודמת (1970) העביר דייר ווילרד סנטרול

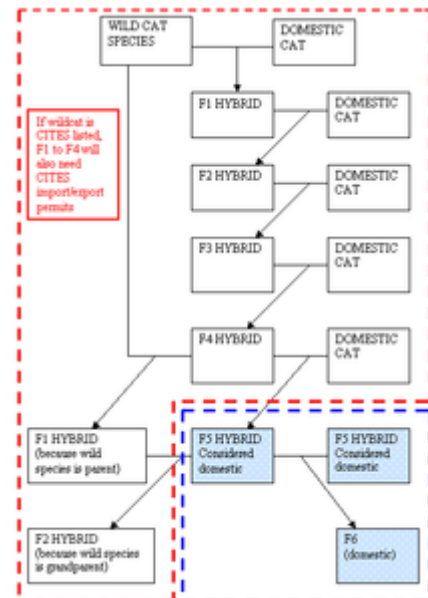
(Willard Centerwall) שעסק באותו הזמן בחקר מחלת הלוקמיה בין השאר באמצעות הרבעה של חתולי בר (אשר היו עמידים יותר למחלה) עם חתולי בית (על מנת לבחון עמידות בצאצאיהם למחלה) את קבוצת החתולים ששימשו למחקר אצלו, לידי גיין מיל, והיא המשיכה את פיתוח הגזע החדש של החתול הבנגלי.

מכאן פרח פיתוח הגזע כאשר גיין מיל הביאה תשומת לב ציבורית והכרה בינלאומית לגזע באמצעות עשייתה בתחום בכל העולם. [1]

בהמשך לפעולותיה הכירו לאט לאט כל איגודי וארגוני החתולים השונים בעולם ללא יוצא מן הכלל בגזע באופן רשמי. כך שבשנת 1983 זן זה הוכר על ידי איגוד החתולים הבינלאומי (TICA), ואחריו על ידי כל האיגודים נוספים וביניהם גם איגוד החתולים העולמי (TICA). ראוי לציין בכל הנוגע להשתתפות בתערוכות, שרק חתולים בנגלים מדור חמישי, אשר נחשבים מביתיים, יכולים להשתתף.

משום שמדובר בהרבעה המהווה עירוב בין שני מיני בעלי חיים שונים (hybrid) האחד חיית בר - הצאצאים של הדור הראשון לרוב עקרים, ולכן את הדור הראשון עד הרביעי נהוג להרביע בדרך כלל עם חתול בית או חתול בנגל אחר. מרביעים נוספים אשר ניסו לפתח את הגזע, בנוסף לגיין מיל, נכשלו בגלל בעיה זו של עקרות הזכרים.

ההכלאה בין החתול הנמרי הבנגלי לחתול הביתי נעשית באופן הבא: [2]

[1] [Asian Leopard Cat, Author – Joanna De Klerk](#) : Published: 24 June 2019

[2] [OWNING AND KEEPING WILD CAT HYBRIDS \(OUTSIDE OF THE UK AND USA\)](#) Copyright 2007-2012 Sarah Hartwell

אמנת CITES

אמנת וושינגטון, או בשמה הרשמי אמנה בדבר הסחר הבינלאומי במינים של בעלי חיים וצמחי בר המצויים בסכנת הכחדה הידועה גם כ, [CITES](#) -ראשי תיבות

Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora,

מהווה הסכם בינלאומי בין ממשלות. נוסחה נקבע בהמשך לנוסח שאומץ ב-1963 במפגש בין החברים ב"איגוד הבינלאומי לשימור הטבע ומשאבי הטבע. (IUCN) "ביום 1.7.1975 נכנסה האמנה (CITES) לתוקף.

לאור העובדה כי קיים סחר בינלאומי החוצה גבולות בבעלי חיים ובצמחים שונים, בין היתר כאלה שנמצאים בסכנת הכחדה, תוך ניצול מאסיבי של בעלי חיים וצמחים ספציפיים לצרכים שונים כגון ביגוד, תרופות, החזקתם בשבי וכיו"ב, מטרת ההסכם היא להבטיח כי המסחר הבינלאומי ב**חיות הבר** ובצמחי הבר לא יפגע בהישרדותם ולא יגרום להכחדתם. ההסכם מעניק כיום הגנה בדרגות שונות ליותר מ-37,000 מינים של בעלי חיים וצמחים, כאשר נכון לשנת 2018 חברות 178 מדינות באמנה וישראל הינה המדינה ה-58 שהצטרפה לאמנה .

נספח I לאמנה מפרט **מינים הנמצאים בסכנת הכחדה**, בהם אוסרת CITES כל סחר בינלאומי למעט מיקרים חריגים (שאינם למטרה מסחרית).

נספח II לאמנה מפרט מינים שאינם בהכרח בסכנת הכחדה, אך הם **עשויים להפוך** לכאלה אם המסחר בהם לא יהיה תחת שליטה ופיקוח הדוק. נספח זה כולל גם "מינים דומים למראה."

קיים גם נספח שלישי שמתייחס למינים שמדינה חברה באמנה בקשה לסייע לה לשמור על אוכלוסיית המינים שלה.

בכל הנוגע למינים תחת נספח I נדרשים רישיונות ייבוא וייצוא. בכל הנוגע למינים תחת נספח II נדרש היתר יצוא בלבד, ואין צורך בהיתר יבוא למינים אלה במסגרת CITES למעט במדינות מסוימות שנקטו באמצעים מחמירים יותר ממה שדורש CITES. יוער לעניין זה כי האמנה מהווה רף תחתון, וכי כל מדינה חברה יכולה להחמיר במסגרת הדין הפנימי שלה מעל לרף אשר נקבע באמנה.

בהתאם לאמנת CITES, חיה שהינה הכלאה בין גזעים (hybrids) כוללת רק את ארבעת הדורות הראשונים בהם ההורה ממין שמופיע בנספח I או II ל-CITES. כתוצאה מכך, נדרשים היתרים רק על מנת לייבא או לייצא בני הכלאות מהמינים שמקורם בשבי F1, F2 F3 או F4 והכלאות מהדור החמישי (F5) אינן כפופות לאמנת CITES. בהתאם לאמנה הכלאה בין המינים מדור 5 והלאה (F5) לא כפופה לאמנה ואין להכיל עליה את הוראותיה.

חתולים נמרים בנגליים (חיות בר) ואמנת CITES ומה שביניהם

בכל הנוגע לייצוא, עורות של חתולים נמרים בנגליים נסחרים באופן בינלאומי, בעיקר עבור ייצור מעילים, ועצמותיהם של החתולים הנמרים הבנגלים משמשות בכמה תרופות אסיאתיות מסורתיות. אף על פי שהסחר בחיות אלה הצטמצם כיום, מינים אלה עדיין ממשיכים להיות ניצודים במטרה לייצא אותם מארץ מולדתם חיים או מתים, כאשר המטרה העיקרית שימוש בפרוותם, בשרם למאכל, חלקים שונים לתרופות והחזקתם כחיות מחמד בשבי.

חתול נמרי בנגלי בהודו. קרדיט לצילום :

By Shan2797 - Own work, CC BY-SA 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=49384952>

ההכלאה המלאכותית של החתול הנמרי עם החתול הביתי (*Felis catus*) הולידה כפי שפורט לעיל זן של חתולי חיות מחמד המכונות חתול בנגלי. מדובר בזן יקר מאוד. הדרישה לחתולים בנגלים פוגעת באוכלוסיות חתולי נמר בטבע מכיוון שמגדלים ממשיכים לחפש מועמדים מתאימים להכלאה ואז חוטפים אותם מהטבע לצרכי זיווג ורווח[3].

לגבי ייבוא של החתולים הנמרים הבנגלים, קיימות מדינות שלא רוצות בחתול הנמרי הבנגלי במדינה וזאת היות והוא נתפס כמזיק לטבע, וכציד של חיות שונות מקומיות.

החתול הנמרי הבנגלי (*Prionailurus bengalensis*) מופיע הן בנספחים I והן II של אמנת CITES. תחת נספח I כלולות אוכלוסיות הנמרים הבנגלים של בנגלדש, הודו ותאילנד, וכל שאר האוכלוסיות כלולות בנספח II.

[3] [Prionailurus bengalensis - Leopard Cat, Jonathan Ho Kit Ian](#), last modified on 31 Aug 2020

הדין החל בכל הנוגע לייצוא וייבוא של חתולים בנגלים (Hybrids) בעולם

ברוב מדינות העולם מותרת כניסת חתולים בנגלים מדור 5 והילך וזאת לאור העובדה כי הוראות האמנה לא חלות עליהם והם נחשבים מבויתים. כך למשל:

אוסטרליה וניו זילנד, שבדיה ונורבגיה – מותר לייבא למדינה חתול בנגלי החל מדור 5 ומעלה. ייבוא של דורות 1-4 נאסר.

קנדה - מותר לייבוא בנגלים מכל הדורות, נדרש להציג רישיון ייצוא לבנגלים דור 1-4 אולם אין צורך ברישיון ייבוא לקנדה.

ארה"ב - רב המדינות מאפשרות ייבוא של החתולים החל מדור 5 ומעלה, לעניין זה קיימת הצעה להסיר את הצורך בהיתרי ייבוא בהתאם ל-CITES לחתולים בנגלים שנמצאים במרחק של חמישה דורות מהמינים המפוקחים על ידי CITES. מספר מועט של מדינות, כמו ניו יורק והוואי, אוסרות לחלוטין על ייבוא חתולים בנגלים.

ייבוא חתולים בנגלים לישראל

בניגוד לרב מדינות העולם, בישראל, על פי הוראת רשות הטבע והגנים, חתולים בנגלים, מכל דור שהוא, לא מורשים להיכנס.

סעיף 33 ד' לחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, תשנ"ח-1998:

33

(ד) לא יסחר אדם בערך טבע מוגן, אלא על פי היתר כללי או מיוחד מאת המנהל, ולא יחזיק אדם בערך טבע מוגן, אלא על פי היתר כאמור או אם רכש את ערך הטבע מבעל היתר סחר באותו ערך טבע.

(ה) בסעיף זה –

”סחר” - לרבות קניה, מכר, חליפין, ייצוא, ייצוא חוזר, ייבוא הכנסה מן הים וכן הצעה לסחר.

מכח סעיף 33 לחוק יצאה גם הכרזה הכוללת רשימה של ערכי טבע, כאשר גם יונקים נכללים תחת ערכי טבע מוגנים.

סעיף 8 לחוק [הגנת חיית הבר](#), תשט"ו – 1955 דן במסחר, החזקה והעברה של חיית בר :

8. (א) (1) לא יסחר אדם בחיית בר שאינה מזיק ואינה חיית בר מטופחת אלא בהיתר סחר כללי או מיוחד ;

(2) לא יעביר אדם חיית בר שאינה מזיק ואינה חיית בר מטופחת אלא בהיתר העברה כללי או מיוחד ;

(3) לא יחזיק אדם חיית בר שאינה מזיק ואינה חיית בר מטופחת אלא בהיתר החזקה כללי או מיוחד, או אם באה לידי מבעל היתר סחר כללי או מיוחד או היתר העברה כללי או מיוחד, או אם הנו מחזיק כדין כאמור בסעיף קטן (ב).

(ב) מי שהחזיק כדין בחיית בר לפני יום תחילתו של חוק זה והמשיך להחזיקה, או מי שקיבלה ממנו שלא בתמורה – יהא מחזיק כדין, ומי שקיבל חיית בר שלא בתמורה ממחזיק כדין על פי סעיף קטן זה – יהא מחזיק כדין.

(ג) תהא זו הגנה טובה למי שהחזיק, העביר או סחר בחלק מחיית בר אם לא ידע כי בידי חלק של חיית בר.

בתקנות להגנת חיית הבר, תשל"ו-1976 קיימת התייחסות מפורשות לאמנה ולנספחים לה. בהתאם לתקנות יינתן היתר יבוא או ייצוא התואם את הוראות האמנה בלבד.

הרשויות בישראל האמונות של ביצוע הוראות אמנת CITES

על פי הוראות אמנת CITES נקבעה חטיבת האכיפה של [רשות הטבע והגנים](#) כאחראית על מתן היתרי יבוא ויצוא של מינים מישראל (הגוף המנהל), וחטיבת המדע של רשות הטבע והגנים נקבעה כרשות המדעית שתפקידה לבחון את הנזק שעלול להיווצר לאוכלוסייה של מין מסוים בעקבות סחר בו (הגוף המדעי).

ברשות הטבע והגנים התקיימו מספר דיונים בנושא יישום של האמנה וגובש מסמך המפרט את מדיניות הרשות. כעקרון לא מאושר יבואם של מינים המצויים בשתי הקטגוריות העליונות ב"ספר האדום" של [IUCN](#) אלא באישור מקצועי ספציפי, אלה הקטגוריות:

- [endangered בסכנת הכחדה](#)

- [critically endangered בסכנת הכחדה חמורה](#)

ככלל הוחלט בישראל להחמיר במדיניות הסחר במינים מוגנים מעבר למפורט באמנה והודעה על כך נשלחה למזכירות CITES ב-31 בינואר 2000. ההחמרות כוללות סדרת החלטות ובין השאר איסור יבוא של כל מין חיות-בר או צמח העלול להוות סיכון למערכת האקולוגית המקומית, מתוקף חוק גנים לאומיים. בגדר איסור זה נופל כפי הנראה הכנסתו ארצה של החתול הבנגלי.

יודגש כי לאחר חיפושים רבים באתרים השונים ובמאגרי מידע רלוונטיים לא נמצא כל נייר עמדה מסודר של רשות הטבע והגנים הנוגע לייבוא חתולים בנגלים ארצה ולא נמצאו כל נתונים מסודרים בנושא. ידוע לנו מהתכתבויות עם הרשות כי חל לכאורה איסור על ייבוא של כל חתול בנגלי ארצה לרבות כזה מדור 5 והילך אולם מדיניות הרשות בנושא אינה אחידה ואינה סדורה.

הצורך בשינוי המדיניות בכל הנוגע לייבוא חתולים בנגלים עם בעלים לישראל וקביעת מדיניות סדורה – אישור הכנסת חתולים בנגלים מבויתים דור 5 ומעלה (F5) עם בעליהם.

החתול הבנגלי, לכל הפחות מדור 5 ומעלה, הוא חתול ידידותי ואינטליגנטי (כך למשל ניתן ללמד חתול בנגלי להחזיר כדורים רכים קטנים, בדיוק כמו כלב). החתול הבנגלי אוהב לתקשר ("פטפט" בנגלי) ובעל חיבה רבה למים. אומנם הוא שובב ומלא אנרגיה ונחשב חתול 'למתקדמים' אולם הוא חתול עם מזג אמין, שאינו מזיק, אוהב לשחק ולהתכרבל, ואוהב מאוד חברה אנושית. החתול הבנגלי אף והולך אחרי בעליו כמו כלב. בסך הכל החתול הבנגלי מהווה חיית מחמד נהדרת ומתאים בדרך כלל למשפחות עם ילדים בכל הגילאים, במיוחד אם הם נולדים וגדלים בבית המשפחה. הוא אף ידוע גם בכך שהוא מסתדר טוב עם כלבי המשפחה.

לאור העובדה כי חתולים בנגלים קשורים מאוד לבעליהם יש בעובדה כי רשות הטבע והגנים כופה על מי שמבצע הגירה לישראל לנטוש את החתול הבנגלי שלו ולהשאירו בארץ המוצא, אף התעללות והתאכזרות קשה לחתול, בניגוד לסעיף 2 (א) לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד - 1994, הקובע כי לא יענה אדם בעל חיים, לא יתאכזר אליו ולא יתעלל בו בדרך כלשהי. כמו כן יש בדבר להוות פגיעה קשה בעולים לישראל.

הפגיעה קשה פי כמה וכמה באשר פעמים רבות מדינות המוצא הינן מדינות דוגמא רוסיה ומדינות נוספות בהן זכויות בעלי החיים בכי רע וגורלם של החתולים אינו ברור או ידוע.

החשש הלכאורי הנתען של רשות הטבע והגנים לטבע ולחיות קטנות אותן עשוי לצוד החתול הבנגלי אין בהן ממש.

בהתאם למחקרים, עומד המשקל הגנטי של חתול הבר בחתולים הבנגלים בדור F5 על כ 3.5% - הינו משקל זניח. לכן גם אמנת CITES, בניגוד למדיניות ישראלית, מסווגת את הזן של החתול הבנגלי, מדור חמישי ומעלה מאבותיו הנמריים כחתול 'ביתי' לכל דבר ועניין אשר אינו חוסה תחת אמנת CITES ולא נדרשים רישיונות יצוא או יבוא ואין כל מגבלות על תנועתו.

ההשמצות בנוגע לפראותם של הבנגליים נובעות בעיקר מחוסר הבנה ומהכרות של חתולים בנגלים מדור ראשון העושים את חייהם בכלובים ואשר לא עברו מגיל צעיר תהליך חיברות (סוציאליזציה). דומה הדבר לניסיון לגדל חתול רחוב אשר לא הורגל לבני אדם. ברור שההתנהגות הצפויה ממנו בשבי תהיה פראית וכי אינו מתאים לגידול ביתי.

סיבה נוספת לטעות מקורה בכך כי החתול בנגלי הוא חתול בעל מראה פראי. לרוב פרוותו תהיה מפוספסת והוא יראה יותר כנמר מאחיו הביתיים. המראה עשוי להטעות ולהפחיד.

סיבה נוספת לחשש מהחתול הבנגלי הינה בגודלו. בעוד חתולי בית רגילים מגיעים למשקל של כשבעה קילוגרמים, הרי שחתול בנגלי זכר יכול להגיע גם לתשעה קילוגרמים והוא עשוי (לא בהכרח) להיות גדול יותר. עם זאת, מדובר בזן חתולים ביתי וידידותי, ממש כמו כל חתול בית אחר שאנחנו מכירים ואשר אינו שונה ממנו במהותו.

זאת הבין גם הקצין הווטרנרי הראשי של אוטגו ניו

זילנד אשר התיר עוד בשנת 1996 לייבא חתולי בנגל למחוז, זאת כי הכיר בכך שחתולי בנגל לא נבדלים באופן משמעותי מחתולי הבית. הוא הכיר בקיומם של חששות מהשפעת החתולים על ציפורים מקומיות והטבע, אולם לא מצא כי ויסות זן אחד של חתולים בלבד יהיה "יעיל או רציונלי."

אין ספק כי דרישה להותיר חתול בנגלי, בוודאי זה מדור 5 ומעלה, במדינה זרה ולהפריד בינו לבין בעליו בשל הגירה של הבעלים לישראל מהווה התאכזרות הנעדרת כל סיבה רציונלית, פוגעת בחתול ואף בבעלים, אינה תואמת את עמדת אמנת CITES ומהווה עמדת מיעוט ביחס למרבית מדינות העולם.

חשוב להדגיש כי אין בדברים בכדי להוות עידוד להכלאה בין חיות בר לחתולים ביתיים או לסחר בהם, לייבוא או למכירה. מאמר זה מתייחס לחתולים בנגלים המצויים כבר בבתיים ולהם בעלים, אשר מהגרים למדינת ישראל, ונאלצים להיפרד מבעליהם בשל מדיניות שגוייה ולא אחידה בארץ בכל הנוגע לייבוא חתולים בנגלים.

בהמשך לסקירה מעלה, מצדד ארגון 'נח' במדיניות לפיה תותר כניסה של חתולים בנגלים דור 5 ומעלה עם בעלים לישראל, בכפוף לעיקור או סירוס, שיבוב, וחיסון החתול. בעיקור ובסירוס להבטיח כי קו הדם של החתול הבנגלי לא יתערבב עם זה של חתולים מקומיים. ניתן אף לדרוש מבעלי החתול אף כי יתחייב כי החתול לא יצא מבית הבעלים וכן לדרוש הפקדת ערבות כספית לשם הבטחת ההתחייבות. לאור העובדה כי מדובר גם כך בבעל חיים אשר עלות רכישתו גבוהה, יכולה רשות הטבע והגנים לפעול לגביית אגרות ייבוא גבוהות במקרה זה המעידות על רצינות ומחוייבות הבעלים ואשר תכנסנה לקופת המדינה.

לסיכום עמותת 'נח' קוראת לרשות הטבע והגנים לגבש מדיניות סדורה והוגנת אשר תמנע הפרדה בין החתול הבנגלי למשפחתו בעת הגירת הבעלים לישראל והשארתו לבד במדינה זרה, ללא משפחתו.

בברכה,

עו"ד ענבל קידר, היועצת המשפטית של עמותת נח